

РІЗНОМАНІТТЯ ПІДСТИЛКИ ЛІСОВИХ БІОГЕОЦЕНОЗІВ ПРИСАМАР`Я ДНІПРОВСЬКОГО.

Дубина А.О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Лісова підстилка перебуває в закономірному зв'язку з тими умовами, в яких сформувався певний тип біогеоценозу. Вона регулює гідротермічний і поживний режим ґрунтів, визначає особливості гумусоутворення, поліпшує фізичні та хімічні властивості ґрунту. Збір підстилки або відсутність її завжди пов'язана зі збіднінням і висушуванням, з більш сильним промерзанням ґрунтів, зі слабким розвитком травостою, підліску і деревостану.

Перед нами стояли задачі: установити кількісну характеристику підстилки, вивчити морфологічні та фізико-хімічні властивості, фракційний склад її і показати різноманіття підстилки в природних і штучних біогеоценозах Присамар`я.

Дослідження проводились на 5 пробних площах правобережжя р. Самара: в липо-ясеневій і вязо-ясеневій дібровах пристіну, липо-ясеневій байрачній діброві, в штучному дубово-ясеневому насадженні та в штучній біло-акацієвій лісосмузі.

Як показали наші дослідження, різноманіття підстилки знаходиться в прямій залежності від типологічних одиниць лісу за О.Л.Бельгардом: типу деревостану, типу екологічної структури і типу лісорослинних умов. Запаси підстилки складають 2,83-15,32 т/га з максимумом у липо-ясеневій діброві пристіну і мінімумом у штучному білоакацієвому насадженні

Результати фракційного аналізу показали, що в усіх досліджуваних підстилках переважає активна фракція і складає 41,52-100%.

Підстилка є важливою ланкою в біологічному кругообігу зольних елементів лісового біогеоценозу. Мінералізуючись, вона повертає в ґрунт велику кількість елементів живлення. Результати зольного аналізу показали, що зольність підстилок коливається від 9,17% в липо-ясеневій діброві пристіну в горизонті H_0^1 до 21,5% у горизонті H_0^2 цього ж біогеоценозу.

Водорозчинні речовини (сухий залишок) складають у підстилках 0,93-3,35% з найбільш високими значеннями в підстилці вязо-ясеневі діброви у горизонті H_0^1 , і найменшими — в штучному дубово-ясеневому насадженні в горизонті H_0^2 . В процесі розкладання підстилки всіх видів біогеоценозів величина сухого залишку зменшується в середньому в 2 рази.

Вивчення кислотності показало, що всі підстилки характеризуються рН 4,9-6,95, тобто кислою реакцією і реакцією, близькою до нейтральної. З переходом від горизонту H_0^1 до H_0^2 рН підстилки, як правило, збільшується, за винятком липо-ясеневі діброви пристіну.

Як свідчать розрахунки, в умовах Присамар`я в ґрунт з підстилкою поступає 283,0-2830,19 кг/га зольних елементів, що складає 9,16-22,36% загальної кількості підстилки.

Досліджувані біогеоценози за загальним запасом зольних елементів розміщуються у наступний низхідний ряд: липо-ясеневі діброва пристіну, вязо-ясеневі діброва пристіну, липо-ясеневі діброва байраку, дубово-ясеневі насадження, білоакацієві насадження.

Частина загальної кількості хімічних елементів підстилки знаходиться у водорозчинних формах сполук. Запаси водорозчинних речовин

варіюють в інтервалі 80,65-315,35 кг/га, що складає 9,86-28,49% від запасів зольних елементів. З переходом від горизонту H_0^1 до горизонту H_0^2 запаси водорозчинних сполук, як правило, зменшуються в 2-3 рази, за винятком липо-ясеневої діброви пристіну.

Вивчення підстилки як компонента лісового біогеоценозу має велике значення для розшифровки особливостей біологічного кругообігу в степовому лісі, для наукового обґрунтування практичних рекомендацій в лісовому господарстві і для наукового обґрунтування підвищення продуктивності лісу в степу.

В умовах степу необхідно всіляко зберігати лісову підстилку від руйнування, видалення, витоптування та змиву.

ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ МАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ШЛЯХОМ РОЗШИРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

*Кирпичова І.В., Березенко К.С., Гончаренко Я.М., Бондар Т.С.
Луганський національний аграрний університет*

Початок ХХІ ст. ознаменувався не тільки значним прогресом у розумінні законів природи, але й катастрофічними змінами у самій природі та загрозами втрати біологічного різноманіття. Особливо помітними такі зміни є у регіонах з високим техногенним навантаженням і значною часткою земель, задіяних у сільськогосподарське виробництво, до таких належить і весь схід України, зокрема й Луганщина. Тому актуальною задачею є збереження первозданної природи Луганської області. Одним із заходів щодо збереження біорізноманіття є оголошення певних територій такими, де господарська діяльність людини обмежена або взагалі заборонена [6]. Цим територіям надається заповідний статус.

За даними наукових досліджень, з території Луганської області протягом останніх 5 років зникло 6 та знаходиться під загрозою зникнення ще біля 30 видів рослин. Скорочення місць, придатних для перебування диких тварин, та надмірний рекреаційний тиск на природні комплекси зумовлюють загальне збіднення видового та популяційного складу фауни області [3-5].

Дана робота присвячена визначенню передумов та механізму розширення екологічної мережі Марківського району Луганської області, обґрунтування створення пам'ятку природи місцевого значення — Лозовий яр.

Було визначено передумови, завдання та принципи формування екологічних мереж. Згідно Закону України «Про екологічну мережу України», екологічна мережа — це єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і підлягають особливій охороні. Природні регіони, природні коридори та буферні зони у своїй безперервній єдності утворюють мережу, яка об'єднує ділянки природних